

D F N

1604

00
1A
0020

+

DISPUTATIO BIBLICA XI.
DE HISTORIA
ABRAHÆ CAPITE XII. ET XIII
GENESEOS COMPRÆHENSÆ,
ad privatam συζήτησιν προ-
posita

SALOMONE GESNERO S. S.
THEOLOGICÆ DOCTORE ET IN ACADEMIA
Viteberg: Professore die 6. Maij
Anno Christi 1598.

Respondente

M. GREGORIO HAGIO Oberno
brettano Franco.

WITEBERGÆ,
Typis M. Georgij Mulleri,
Anno clō lo xcviii.

A M P L I S S I M I S
E T S P E C T A T I S S I M I S V I R I S
V I R T U T E , P R U D E N T I A , G R A -
vitate, multoq; rerum usu conspicuis, & con-
stantibus veritatis Evangelicæ con-
fessoribus:

Dn. CUNRADO Mullern, &
Dn. GEORGIO Reimman,
Inclytæ Reipublicæ Cittingensis senato-
ribus & civibus primarijs:

Dominis & fautoribus suis multum
honorandis:

Exercitium hoc Theologicum inscri-
bit & offert,

M. GREGORIUS HAGIUS Oberr-
brettanus Francus.

CAPUT XII. GENESEOS.

Thesis I.

Ingređimur nunc historiam patriarchæ Abrahami, de quo in XII. capite Gen: res quatuor admodum insignes commemorantur. Primò quidem vocatio illius, deinde vocationis acceptatio, tertio in terra Chanaan peregrinatio, & denique in Aegyptum profectio.

Questio prima de vocatione Abra.

I.

Etsi autem capite undecimo de vocatione & egressu Abræ ex Vr Chaldæorum dictum est: plenius tamen hic ea hystoria repetitur & cum circumstantijs recitatur.

II.

Neq; enim nova hæc & diversa à superiore est vocatio, sed eadem eadem. Quandoquidem Stephanus Act. 7. hæc ipsa præsentis locatio capiti verba sic interpretatur, cum ait: Deus gloriæ apparuit patri nostro Abraam, cum esset in Mesopotamia, antequam habitaret in Charran, & dixit ad eum: egredere de terra tua & de cognatione tua, & veni in regionem, quam tibi monstrabo. Vnde sequitur, verba Moſis sic esse accipienda, ut sint ἀσσιολογία præcedentium versus 31. 32. capitis undecimi, ac si ita scriberet: Tharah tulit Abraam filium suum &c. non privato ausu, non avaritia, non levitate, non patriæ fastidio impulsus, sed à Deo iustus. Dixerat enim Iehova ad Abraham filium &c. Ineptè proinde hic statuitur capitis XII. initium, quod in superioribus esse debebat.

III.

Meritò autem observatur hoc novum Ecclesiæ principium & incrementum. Ante diluvium Sethi patriarchæ autoritas in Ecclesiâ fuit præcipua. Post diluuium Noah & Semus fuerunt columnæ: postquam verò Nemrodus tyrannide gubernationis formam mutavit & ἀποσασία sincerum Dei cultum contaminavit, non absque miraculo jam Abrahamus immediatè à Deo, non per Semum, aut alium quempiam sanctorum, sed divina

Abraham revelatione, ne ullus dubitandi scrupulus ipsius animo hæreret, *episcopus* vocatur, ut inter Chananæos Verbum Domini doceat, & *Ecclesie* *Ecclesie* doctrinam longè lateq; propaget. Qua de re Dominus *Es.* *divinitus* 41. concionatur: Quis suscitavit ab oriente justum (scilicet *constitui* Abrahamum,) ut justitiam doceret, quacunq; incederet? *tur 1. im-* Respondet Stephanus *mediatè.* Act. 7. 3. Deus gloriæ apparuit patri nostro Abrahamæ.

V.

2. gratis. Ac quia Abraham non modo à Mose nulla pietatis commendatione laudatur, sed insuper etiam à Iosua cap. 24. sui libri idololatriæ accusatur, manifestum est, contra patronos meriti & *συνεργείας*, vocationem Dei merè gratuitam esse, sicut Paulus eam describit 2. Tim. 1. 9. Deus vocavit nos vocatione sancta, non juxta opera nostra, sed juxta proprium propositum & gratiam. Rom. 9. 16. & 11. 4. 5. 6. 7. Grato proinde animo id agnoscamus 2. Pet. 1. 10. Eph. 2. 8.

VI.

3. *Præ Semo* Quòd verò Deus non Semum Semivè domesticorum aliquè, *& alijs* qui incorruptæ doctrinæ cœlestis custodes erant, hoc tanto honore dignatus est, ex eo apparet Sapiencia Dei sapientiæ carnis *Sanctis.* planè contraria, qua impium vocat, ut convertat impios 1. Cor. 7. 25. 26. 27. & deinde *ἀνεξιχνίασος* misericordiæ divinæ *πλῆτος* Eph. 3. 8. quâ Deus diligit peccatores & inimicos suos. Rom. 5. Matth. 9. 13. Marc. 2. 17.

VII.

Abram vo- Unde vocatur? Tria continentur in vocationis divinæ formula, quæ Abram deserere jubetur. Principio enim Dominus, *catur è* egredere, inquit, de terra tua. Eam terram Stephanus Mesopotamiam & Chaldæorum regionem Act. 7. 2. 4. nominat. Mesopotamia verò, ut nomen indicat, ea est regio, quæ inter duos nobilissimos fluvios Tigrin & Euphratem sita, Ebraicè Aram Naharaim, id est, Syria fluviorum duorum, Plinio interamnia vocatur. Stephani proinde verba, cum ait, Deum apparuisse Abrahamæ, cum esset in Mesopotamia, antequam venisset in Charran, non ita sunt accipienda, quasi Charran esset extra Mesopotamiam, sed quòd locus sit Mesopotamiæ, Euphrati & Syriæ vicinior, quàm Vr Chaldæorum, quæ ipsa quoq; Mesopotamiæ à Stephano accensetur.

8. Non

VIII.

Non igitur è Charris evocatur. Quia 1. Charran non erat patria, sed hospitium peregrinantis, 2. quia testatur Stephanus vocatum esse antequam habitaret in Charran 3. Quia Deus ipse *Charran*
Gen. 15. 7. Ego Dominus qui eduxi te de Vr Chaldæorum. Ne *vrbs.*
que tamen dissimulandum, quòd Aran, sive Charan, sive Char-
ran, (hebraice enim est ךָרָן) sit urbs ultra Euphratem in Meso-
potamia, Ptolomæo, Plinio, & Tobiaë capite 11. Carras. Fit
ejus mentio Gen. 27. 28. 29. 2. Reg. 19. Es. 37. Ezech. 27. Tobiaë
11. Iudith. 5.

IX.

Deinde familiæ quoq; suæ jubetur valedicere, egredere,
inquit, de cognatione tua. Cognatio verò non universa, sed
maxima illius pars intelligitur. Lothum siquidem, cum uxore,
& Sarai, animasq; in Chaldæa generatas, comites habuit Gen. 11.
31. & 12. 5.

X.

Paternæ deniq; domui, id est, agris, facultatibus & here-
ditati bonorum immobilium renunciandum est.

XI.

Quorsum tot verbis utitur Moses, qui alioquin *ῥαξυ-*
πειᾶς studiosissimus? ut videas quantam præceptorum molem *Charissima*
Dominus suo servo imponat, ait Chrysoſtomus hom: 31. Quid *quæque*
enim grævius, quàm patriam relinquere, in exilium proficisci, *Abraha-*
cognatis & amicis valedicere, ad ignotos & peregrinos abire, *mo dese-*
certa & præsentia incertis & futuris possidere? vna quidem *renda.*
hæc est *ἡ πικρὸν* istius causa, ut Dei mandatum nos probè pon-
deremus. Sed altera evidentior, quam itidem innuit Chryloſto-
mus, quòd nimirum Deus Abramum probè examinare, om- *Examen*
nesque animi & cordis ejus latebras excutere voluerit, ne quid *Abræ.*
uspiciam sive in patrii soli dulcedine, sive in amicorum conjun-
ctione, sive denique in hæreditate fidei obstaret. Sic enim Deus
exercet, quos in examen vocat Ps: 139. 1. Cor. 3. 13. Luc:
18. 24.

XII.

Num verò Deum colere non possumus, nisi patriæ, cognatis, *Quando*
facultatibus renunciemus? Non parrocinatur hoc exemplum *relinquen-*
Anabaptistarum voluntariæ paupertati, & monachorū simulatæ *da terre*
ac na.

ac superstitiosæ solitudini, sed consolatur persecutionis miseriam, Matth. 19. 27. Marc. 10. 28. Luc. 18. 28. & postulat ab impedimentis fidei & confessionis, urgente periculo, ἀνυπόκριτον secessionem Luc. 17. 31. Matth. 10. 37. Luc. 14. 26.

XIII.

*Abram
nescit quò
vocatur.*

Vnde sit avocatus Abram didicimus, quò autem & ad quid vocatus? Sic ait Dominus: Veni in terram, quam monstravero tibi. Et Ebr. 11. disertè dicitur, quod Abraam nesciverit, quò iret. Hebræa verba sic habent, quam videre te faciam, seu. quam videndam tibi exhibebo, perinde nimirum, ut Moisi Dominus terram Chanaan aspiciendam, non occupandam monstravit Deut. 3. 27. 34. 1.

XIV.

*Fides
Abra.*

Chrysoctomi interpretatio hæc est: Quasi Dominus diceret: Relinque certa & omnibus apparentia, & elige incerta & non apparentia. Mandato enim indeterminato patriarcham exercuit. Vnde exiret nimirum probè sciebat, sed quò iret ignorabat; non enim dixit ei, in quam regionem eum transferre vellet. Fidei liquidè est credere in spem contra spem Rom: 4 & non visa 2. Cor. 4. 18, & sperata coram habere Ebr. 11. 1. Deoq; se totum committere Luc: 1. 38.

Questio II. De promissione facta Abraha.

XV.

*Due pro-
missiones
Abra fa-
ctæ, corpo-
ralis et spi-
ritualis.*

Quis porrò evocationis & μεταστάσιας istius finis? Hebræa phrasis ait, Egredere tibi, id est salutis tuæ causa, id enim cuique cedit quod saluti ejus conducit. Non igitur Deo sed Abrahæ bono est migratio. Isidorus, duæ, inquit, promissiones Abrahæ dantur: vna, per quam terram Chanaan possessurum semen ejus promittitur, dum dicit Deus, vade in terram, quam monstravero tibi, faciamque te in gentem magnam. Alia verò longè præstantior, non de carnali, sed spiritali semine, per quod pater est non vnius gentis Israëliticæ, sed omnium gentium, quæ fidei ejus vestigia consequuntur: quod promitti cepit his verbis: Et benedicentur in te omnes cognationes terræ.

XVI.

Promissio verò corporalis tria bonorum genera complectitur.

ditur, 1. terræ Chanaan donationem, 2. generis amplificationem, seu politicam gubernationem, 3. inter Chananaeos & alios impios populos defensionem. Primum isthic habetur: monstrabo terram: alterum ibi, faciam te in gentem magnam. Gens politicum ordinem & axioma, magnitudo tum numerum, tum prærogativas Deut: 4. Psal. 144. 149. denotat: Tertium hisce exprimitur: Benedicam benedicientibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi, Ergo & hostium metus Abrahamæ bono est. Sed vide, inquit Chrysostronus, amicitiae argumenta, amicis tuis amicus, inimicis inimicus ero, id quod vix filij patrū nomine faciendum putarent, ut fierent in illorū gratiam inimici & amici. Deus enim tale hīc fœdus cum Abrahamo init, ut se illi totum spondeat, illumq; sibi totum devinciat, quasi Abraham cum Deo vnus esset, ut nemo Abrahamo hostis esse vel fautor queat, nisi idem Dei sit hostis & fautor.

*Bona corō
poralia
Abra pro
missa.*

XVII.

In spirituali promissione quædam Abrahamum, quædam totum genus humanum concernunt. Ad ipsum enim pertinet, quod Deus ait, benedicam tibi, id est à maledictione legis, à peccato, peccat que stipendio æterna morte te absolvam Gal. 3. 13. 14. Eph. 1. 3. Illud etiam ad prærogativas huius patriarchæ referendum est, quod Deus ait, magnum efficiam nomen tuum, id est, fidem & obædientiam tuam, quam non ex te, sed ex me habes, constituam illustre exemplum omnibus mortalibus, ut vociteris pater omnium credentium Rom. 4. 11. Postremo peculiarare est, quod Dominus ait, eris benedictus, seu ut Hebræa lingua profert, eris benedictio.

*Bona spi
ritualia
Abraha
mo pro
missa.*

XVIII.

Ne putes, inquit Chrysostronus: tautologiam esse, cum dicitur, benedicam te, & eris benedictus: tanta enim te benedictione, inquit, dignabor, ut illa in omne seculum sit duratura.

XIX.

Varia est istorum verborum interpretatio. Nam sunt qui sic exponant, & hæc erit benedictio, de qua videlicet sequentibus paciscitur Deus, cum porrò ait: Benedicam benedicientibus tibi &c. Rabini formulam & exemplar benedictionis tradi existimant, quasi diceret: futurum est, ut benedictio sacerdotum fiat secundum hunc modum: Deus Abraham. Deus Isaac. Deus Jacob benedicat.

*Eris bene
dictio.*

Benedictio pro benedictio. benedicat tibi, & Deus Abraham benedicat tibi, per *ἀνὰ δὲ πλῶσι* nominis Abrahamæi. Sed nusquam extat hæc formula & ea, quæ Levitis commendatur, Num 6, 24. nihil habet tale. Alij passivè accipiunt, eris benedictio, id est, omnes bene tibi precabuntur; sed Abram modò audiverat, non de fore, qui diris devoverent & execrarentur. Planissima est sententia, quod per *ἐν ἑκείνῳ* abstractum pro concreto ad amplificandam divinæ benedictionis magnitudinem usurpetur. Sicut Psal: 12. Sülloth abstractum, quod sordes seu scelera notat, pro concreto Solelim, id est, pro sceleratis usurpatur. Vel ita hæc phrasia accipienda est, sicut Ps: 21. de Christo dicitur: Quoniam posuisti eum (Berachoth) benedictiones in æternum. Nisi quòd Christus est *ἀρχηγὸς & τελωτής* benedictionis, Abraham nihil amplius quàm Christi proavus secundum carnem.

XX.

Hisce beneficiis in Abrahamum collatis accedit universalis gratiâ omnibus gentibus exhibita, de qua verba Dei hæc sunt: Et benedicentur in te omnes familiæ terræ.

XXI.

Rabini, ut corrumpant promissionem de benedictio semine. Rabini hanc orationem ita exponunt: Quando aliquis alteri bona precabitur, dicet: Benefaciat tibi Deus, sicut fecit Abrahamæ. Refert Lyra.

XXII.

Falsissimam autem hanc esse interpretationem inde patet. Primùm enim Abrahamæ nomen adeo non innotuit, neq; in salu-
randi & bene precandi formulis usitatum fuit, omnibus gentibus in universo orbe terrarum, ut Pharao Ex: 5. Deum Israëlis penitus ignoret. Ad hæc manifesta est verborum Domini depravatio, quod, quæ Deus passivè profert, omnes gentes benedicentur, illi activè reddere non verentur, ipsæ gentes se mutuò benedicent, & quando Deus ait, in te benedicentur, quæ phrasia causam benedictionis in Abrahamo sitam innuit, illi eò torquent, quasi dictum fuisset, ita benedicentur, sicut tu benedictus es, Deniq; verò ad hoc mihi argumentum respondeant, à Deo ne an ab hominibus ista, de qua hîc agimus, benedictio omnium gentium proficiscatur? Quòd enim hominibus non competat

ex

ex eo liquidū est, quòd catholica ad omnes gentes sese diffundens benedictio in nullius principis, & monarche, licet potentissimi ac opulentissimi, facultatibus est posita. Sin autem Deus ejusmodi benedictionis author est, causam in Abrahamo esse oportet, cur in ipso Deus omnibus populis faveat, & benedicat. Opera certè & merita illius nulla sunt, cūm haftenus fuerit idolatra, & quomodo unius hominis merita ad infinitam omnium gentium in terra multitudinem se extenderent? Aliam proinde causam ne fingere quidem possunt, quam illam, de qua Deus perspicuè loquitur hanc ipsam promissionem repetens & illustrans: Benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ Gen, 22, 18. quod de Christo exponit Paulus Gal. 3.

XXIII.

Adversantur Rabinis Thargumicæ paraphrases. Nam Onkelos ita præsentem locum exprimit: Benedicentur propter te omnes nationes terræ. Jonathan Benuziel hoc modo: Benedicentur in te omnes nationes terræ. Hierosolymitanum Thargum cūm Onkelano convenit: Benedicentur in justitia tua omnes gentes terræ. Licet autem perperam in persona & justitia Abrahamæ benedictionis causa constituatur, quæ in Semine ipsius, teste Deo Gen. 22, quærenda est, ad frivolum tamen Iudæorum commentum redarguendum hæc omnia non parum faciunt. Si quidem unanimi consensu omnes istam vocem, in te, accipiunt ἀττιατικῶς, quod causam monstret, non παραδειγματικῶς, quod exemplar significet.

XXIV.

Quæ cum ita sint, ferri nullo modo apud Christianos interpretes debet Ioannis Calvini Iudaizantis præpostera συγχωρησις, quod hoc loco scribit: Si cui locum hunc restrictè accipere libeat, quod proverbiali figura sumturi sint Abræ nomen, qui filiis vel amicis benedicent, fruatur suo sensu, hoc patitur linguæ hebraicæ phrasis, ut dicatur futurus Abram insigne felicitatis exemplar. Hæc ille pro sua ἐπιτεκνία in Christum contumeliosa Iudæis largitur.

XXV.

Ac si Rabinus quispiam Christianismi juratus hostis hæc scriptaret, minus curandum foret, jam verò cum Sacramentariæ gentis patriarcha in fundamentis & propugnaculis nostræ fidei prodendis

B

prodendis

Thargumicæ expositiones presentis loci.

Calvinus in Iudæorum castris transe-

prodendis tam protervè sit audax, quid de universa illorum religione aliud sentire possumus, quam quod rerum incerti credant, quod lubet.

XXVI.

Nos equidem absq; omni hæsitacione contra Rabinorum corruptelas itatuimus, si vel angelus è cælo ullam aliã promissionis istius interpretationem proferat, quàm ab ipso Deo Gen : 22. traditam, quod anathema sit Gal. 1.

XXVII.

Quando enim cum Iudæis nobis est negotium, sufficiens illa argumenta suprã explicata, & sola Dei omnipotentis assertio omnes illorum nugas contundit, quòd Deus nullo alio sensu Gen : 18. hanc sententiam repetit, cum ait. Benedicentur in eo omnes gentes terræ, quam quòd in semine Abrahamæ omnes Gojim sint benedictionem adepruri Gen : 22. Quòd autem sit illud semen, Psalmus 72. personam ipsam in medium adducendo commonstrat, cum de Filio Davidis, id est, Messia hæc ipsa verba repetit : Erit nomen ejus in seculum, antè solem sobolescit nomen ejus, & benedicentur in eo omnes Gojim. Quòd dico, sobolescit, ubi vulgata versio legit, permanet, hebræi fontes faciunt. Verbum enim linnon vel lanon descendit ex Nin, quòd absolute & neutraliter, sobolem seu filium esse significat, ut Burgensis eruditissimè hoc ipsum Iudæis opponit, ex Abenezra, quem ita in suo commentario scribere commemorat. Hæc dictio linnon est verbum passivum, quòd derivatur ab hoc nomine Nin, quòd propriè significat Filium. Ex quo sequitur, ut porrò Burgensis infert, sensum Psalmi esse, quòd ante solem filietur, seu per modum filiationis nascatur nomen ejus, quasi dictum esset, quòd Rex iste ab æterno sit Filius, ex substantia patris natus.

Psal. 72.

*Christus
eternus
Dei Filius.*

XXVIII.

Christianos confirmant etiam alia. Nam si de loci istius ea ipsa interpretatione Petrus quicquam hæsitasset, qua animi constantia Iudæis in concione Act : 3. v. 25. diceret : vos estis filij prophetarum & Testamenti, quòd disposuit Deus patribus vestris, ad Abrahamum dicens : In semine tuo benedicentur omnes familiæ terræ.

XXIX.

Ne enim ullus cavillo locus relinqueretur, quasi alia esset
præsens, alia XXI. capitis promissio, Petrus utramq; con-
jungit, & primum membrum, In semine tuo, è capite 22. poste-
rius autem, benedicentur omnes familiæ terræ, ex hoc loco
transcribit. Hic enim dicit Spiritus Sanctus, Col mischpechothex Novo
haadamah, omnes familiæ terræ: infra capite 22. aliter, Col Testamen-
gojei haarez, omnes gentes terræ.

XXX.

Paulus porrò Gal: 3. Abrahamo dictæ sunt promissiones,
& semini ejus. Non dicit, & seminibus, tanquam in multis, sed
tanquam in uno, & Semini tuo, qui est Christus.

XXXI.

Maria Θεοτόκος ad hanc quoque promissionem recurrit
Luc: 1. Sicut locutus est patribus nostris, Abraham & semini
ejus in seculum, ut & Zacharias in suo carmine.

XXXII.

Eo verò magis etiam pro hac istius promissionis interpre-
tatione pugnandum est, quòd hanc ipsa omnium gentium salus
& vocatio nititur. Hic enim discimus Christi beneficia ad OM-
NES GENTES terræ pertinere.

XXXIII.

Nam in Christo benedicuntur universæ gentes. Cui catho-
licæ promissioni κατά τὸ ἕρπον adversatur impia Calviniano-
rum corruptela, qui per omnes gentes aliquas certas personas
absoluto Dei decreto determinatas, & ad salutem prædestina-
tas intelligunt. Sed ex altera parte in excessu eidem repugnat
stultum mendacissimi HUBERI dogma, qui asserit, omnes gen-
tes, sive credant sive non credant, in Christo benedici & eligi.

Calvinia-
ni & Hu-
berus des-
pravant
promissio-
nem.

XXXIV.

D. Paulus medium ostendit Gal: 3. Scriptura prævidens,
quod Deus ex fide justificet gentes, prius Evangelium annun-
ciavit Abraham: Quoniam in te benedicentur omnes gentes.
Quare qui ex fide, illi benedicuntur cum fidei Abrahamo.

Questio III. de Fide et obedientia Abra.

XXXV.

*Quæ Abræ
removeri
potuissent.*

Atque hætenus de mandato & promissione Dei, jam de obædientia Abræ, quam Moses ita celebrat. Et profectus est Abram sicut dixerat ad illum Dominus. Chryostomus obædientiam Abræ amplificat enumeratis impedimentis, quæ Dei mandato potuisset obtendere. Vocatur in locum incertum, vocatur septuagenarius, abstrahitur à patria, ab amicis, à facultatibus, obstant mille itineris pericula & labores, latissimè se extendens tyrannorum sævitia, & ubiq; locorum obviæ religionis corruptelæ. Sed Abram nihil horum vel in mentem suscipiendum censuit, verùm ut voluntarius servus ad solum imperium obædivit nihil curiosè quærens.

XXXVI.

*Abram nõ
obædit
Deo ex na-
turalibus
viribus.*

Quid verò tam alacrem tamq; proclivem facit Abramum in acceptando Dei mandato? Num τὸ εὐτελέσσιον & naturæ bonitas? Minimè, cum ille quoq; sub generalem illam Dei sententiam veniat, Omnis cogitatio cordis humani tantum mala est ab infantia, ut cap. 6. & 8. didicimus: & Abram non modò Originis vitio obnoxius est, sed in super etiam idololatriæ gravissimo crimine conspurcatus, atq; ita in peccatis ad omne bonum opus mortuus. Eph. 2. 5.

XXXVII.

*Obædien-
tia Abræ
proficisci-
tur ex fide*

Paulus autem Ebr. 11. 8. ostendit vnde hæc tanta Abræ obædientia promanarit: Fide cum vocaretur Abraam ita obtemperavit, ut egrederetur in locum, quem accepturus erat in hæreditatem, & egressus est, licet ignoraret, quò abiret.

XXXVIII.

*Fides ex
ausculta-
tione ver-
bi.*

Sed vnde fidem nactus? non utiq; ex naturali aliqua notitia & lumine, cum animalis homo non percipiat ea, quæ sunt spiritus Dei 1. Cor. 2. neq; è Chaldæorum philosophia, cum mundus per suam sapientiam Deum nequaquam agnoscat, sicut agnosci vult 1. Cor. 1. 21. Fidem verò Deus in illo per Evangelicas, modò auditas, conciones operatus est Rom. 10. 17.

XXXIX.

Videmus autem verissimam esse D. Lutheri regulam, de objecto fidei hoc loco traditam, cum ait: Promissio & fides naturaliter & inseparabiliter coherent. Relativa enim sunt promissio & fides.

Certissi-

XL.

Certissimum quoq; hinc evadit, quod Abram non sit iustificatus partim fide, partim operibus, sed sola fide absque operibus Rom. 3. Nam ex fide promanavit ὑπακοή obedientia, & ex hac porro quod patriam & omnia reliquit, Deumq; vocantem sequitur, ut docetur Ebr: 11. 2. Fides autem ibidem v. 6. ita describitur, quod, qui ea sunt præditi, Deo placeant. Injusti autem Deo placere nequeunt. Quod verò Abrā Deo placuerit benedictio & promissio illi dicata ostēdit. Fuit igitur Abram just⁹ antequam ex Vr Chaldæorum egrederetur, & omnia relinqueret, ut rectissimè statuit Lutherus. Credidit enim Abram Deo & hoc imputatum est illi ad justitiam Gen. 15. Rom. 3. Non per legem promissio Abrahæ aut semini ejus, ut hæres esset mundi, sed per justitiam fidei Rom. 4.

Abram iustificatur sola fide

XLI.

Vera deniq; & Deo placens obædientia exemplo Abræ ostenditur, de quo Spiritus Sanctus ait, Egressus est Abram, quomodo? num ut ipsi visum erat, & quò ipsam proprium ferebat arbitrium? imò sicut Dominus locutus est. Obædientia enim vera est, ut definit D. Lutherus, non facere, quod tu elegeris, vel tibi imperaveris, sed quod Dominus per verbum suum te jusserit, 1. Sam. 15. 22. Frustra enim Deus colitur mandatis hominum Matth. 15. 9.

Vera obædientia nititur Dei mandato

XLII.

Promissioni proinde divinæ fides, mandato autem obædientia Abræ pulcerrimè respondet.

Quæstio IV. De comitibus Abra.

XLIII.

Quos Abram itineris comites habuerit, Moses indicat hisce verbis, & profectus cum eo est Loth. Quia verò juxta infallibilem S. Stephani Act. 7. interpretationem hæc Abrahæ profectio illa est, qua ex Vr Chaldæorum in Charran migravit, non illa, qua postea ex Charris in terram Chanaan perrexit: Idcirco non modo Lothum, sed etiam patrem suum Tharen, quemadmodū etiam Saram & Loth, uxorem, quæ καὶ ὑπονοεῖται

Tharabon Abramam migrat ex Vr Chaldæorum

subintelliguntur, secum ex Vr Chaldæorum in Charran abducit.

XLIV.

Nam si patrem unà migrasse quis neget, eò quòd nulla hęc ejus sit mentio, eum pari ratione inficiari oportebit, Saram Lothiq; uxorem unà profectas cùm earum quoq; nomina hęc non sint expressa. Quòd autem paulo post diserte nominantur, de altera ibi migratione, quæ est ex Charris trans Euphratem in Chanaan, agitur. Quin etiam Augustinus libr. 16. de Civ. D. cap. 13. ex capite 24. Gen; & 5. cap. libri Iudith comprobat Nachorem fratrem Abrahami ex Vr Chaldæorum unà migrasse, & in vrbe Nachor Mesopotamiæ substitisse.

XLV.

Tharab non naturali sogy sed fide impellitur ad migrationem.

Chrysoftomus paternæ sogy, atq; ita naturalibus Tharæ viribus adscribit, quòd filium Abrahamum jam Senex in terram peregrinam sequitur; Sic enim ait; Quod ut agnovit pater Abraë Thara, licet infidelis pater esset, quòd nimirum filius divino mandato evocaretur, attamen ob amorem in filium socius illi peregrinationis esse voluit.

XLVI.

At Thara cùm ex Abra filio voluntatem Dei cognoverit, eiq; obtemperaverit, & confessionis ac periculorum filij consors & particeps esse voluerit, infidelis esse nequaquam potuit. Quod autem idolatriam Chaldæorum detestatus sit, eamq; ob causam Vr Chaldæorum deseruerit, supra cap. 11. 31. clarè scriptum est, & Achior Ammonites Holoferni confirmat, quòd gentis Israëlitiæ majores, Thare nimirum, Abraham, Nachor projecti sint à Chaldæis à facie deorum suorum, id est, in exilium expulsi: Iudith 5.

Quæstio V. de tempore profectionis Abrahæ ex Vr Chaldæorum.

XLVII.

Quando Abraham ex Vr Chaldæorum migraverit.

Tempus etiam, in quod ea migratio incidit, à Mose notatur, cùm ait: Abram filius quinque annorum & septuaginta annorum, cum exiret de Charran. Sed hęc duæ quæstiones oboriuntur; Vna quidem de præsentium septuaginta quinque annorum cum ætate Tharæ conciliatione, altera de termino, seu loco & Prio-

XLVIII.

Priorem quæstionem Hieronymus ait indissolubilem esse, in quam sententiam etiam pro sua modestia D. Lutherus inclinatur. Ea verò sic habet. De Tharah Abrahami patre sub finem proximi capituli dictum est, quod mortuus sit in Charris, cum natus esset annos ducentos & quinq., eodem verò capite v. 26. traditur, Tharam anno ætatis suæ septuagesimo genuisse Abrahamum, Nachor & Haran. Ab annis CCV. deme annos LXX. remanent CXXXV. Iam quia Abraham anno suæ ætatis LXXV. migrare dicitur è Charris, auferantur isti quoq. à residuis CXXXV. annis Tharæ, supererunt anni LX., quorum ratio reddi nulla potest.

Anni sexaginta in chronologia deficiunt.

XLIX.

Nititur hæc quæstio ea dubitandi ratione, quòd S. Stephanus Act. 7. perspicue tradit, Abrahamum è Charris discessisse, cum pater ipsius Tharah diem suum obiisset. Ex eo enim efficitur, annos CCV. vitæ patris Tharæ jam confectos fuisse, antequam Abraham ex Charran proficisceretur. Quia verò non plures quàm LXX. & iterum LXXV, qui aggregati CXLV. sunt anni, reperiuntur à Mose annotati, merito quæritur, quid residuis LX. annis factum, qui ad completum annorum CCV. numerum considerantur?

L.

Hieronymus ad fabulam Iudæorum decurrit, de qua supra monuimus, & ait: eo quod Abraham Babylonio vallatus incendio, quia illud adorare volebat, Dei auxilio liberatus est, idcirco ex illo tempore ei dies vitæ & tempus reputatur ætatis, ex quo nimirum confessus est Dominum, spernens idola Chaldæorum. Sed cum hæc ratio fabula nitatur, quæ scripturæ aduersa est, & præterea χρονολογίαν Moïsi de corporali vita Abraham, sicut & cæterorum, annotatam detorqueat ad vitam spiritualem, merito illam repudiamus.

Hieronymi solutio.

LI.

Alijs ita placet hanc quæstionem dissolvere, ut dicant, Abrahamum non esse natum anno Tharæ LXX. atq. ita nec primogenitum, sed minimum fratrum. Atq. hi quidem duas hypotheses non satis certas assumere necesse habent. Primum enim statuant Abrahamum non esse primogenitum, licet cap. ii. primo loco ponatur ante Nachorem & Haranem: ideoque Moïsi verba, cum ait, & Thare natus annos LXX. genuit Abrahamum & Nachor & Haran, ita exponant, quod cæperit generare, & genuerit primo loco Nachorem & Haranum. Deinde comminiscuntur, annos LX, qui nimirum numero annorum Tharæ

Aliorum solutio, Lyra nimirum et quæ eum sequuntur.

Tharæ

Tharæ defunt, ut paulò ante dictum, inter natales fratrum
Abrahæ & ipsius nativitate intercessisse, atq; ita Abrahamum
anno Tharæ c x x x v. ortum esse.

LII.

Lyra ratio, qua vult demonstrare Abrahamum non esse primo genitum.
Pro prima hypothese obtinenda adducit etiam Lyra hanc
rationem ex absurdo ductam. Communis est interpretum sen-
tentia, Saram Abrahæ uxorem, esse filiam Harani, fratris Abra-
hami, neptem vero Tharæ; atq; hoc sensu verba Abrahæ Gen:
20, 12, cum Saram suam Sororem, filiam patris non autem fili-
am matris suæ vocitat, accipi debere. Quia vero Abramus cap.
17, 17. Num putas me centenarium & Sarahm nonagenariam
operam liberis procreandis duros: inde liquet Saram decem
solummodo annis marito minorem esse. Iam si Abraham sit
primogenitus & grandior Harano patre Saræh, illud sequetur
incommodum, quod Haran vix dum octo annos natus filiam ge-
nuerit.

LIII.

Sed argumenti huius firmamentum nihil firmi habet, po-
tuit enim Sarah, ut rectè statuit D. Lutherus, vel à matre,
quam Haran viduam duxit, adducta, vel alioquin ab ipso Ha-
rano adoptata esse, ut filia quidem Haranis, non autem natus
ralis appellaretur.

LIV.

Augustini ad quaestionem responsio.
Quia proinde hæc quoq; quaestionis explicatio intricatior
videtur, videndum est, an non relicta Abrahamo *πρωτογονία*,
quam sanè Moïsis verba indicare videntur, nodum alio pacto
extricare possimus. Augustinus itaq; libr. 16. Ciuit; D. cap. 15.
terminum vitæ Tharæ per *πρόληψιν* & anticipationem, scripturæ
alioquin usitatam, superius annotatum fuisse tradit. Verba Au-
gustini hæc sunt: Abraham non demum ex Charran post mor-
tem patris, id est, post ducentos quinq; annos, quibus pater ejus
vixit, egressus est. Sed annus de illo loco profectiois ejus,
qui ipsius Septuagesimus quintus erat, procul dubio patris ejus,
qui Septuagesimo vitæ suæ anno genuerat, centesimus quadra-
gesimus fuisse colligitur. Ac per hoc intelligendum est more suo
scripturam suam redisse ad tempus, quod jam narratio illa tran-
sierat.

LV.

Quod autem Stephanus Act. 7, dicit: Et inde ex Charra,
postquam

postquam mortuus est pater eius, μετακίσειν αὐτόν, collocavit illum Dominus in terra hac, in qua vos nunc habitatis, & patres vestri, id iterum eruditè explicat Augustinus, ἐμφασίῳ verbi perpendens, sic enim porro ratiocinatur: Non ait Stephanus, postquam mortuus est pater eius, exiit de Charra, sed inde, postquam mortuus est pater, hic eum collocavit: collocationem eius in terra Chanaan, non profectioem de Charra post mortem patris eius factam esse dixit.

LVI.

Postremò deniq; Moses addit, Abrahamum, cum è Charris abiret & trajecto Euphrate è Mesopotamia in Chanaan veniret, numerosam familiam nec non opes secum duxisse: universam, inquit, secum abstulit substantiam, quam acquisiverant, & omnes animas, id est, homines à nobiliore parte per synecdochen nuncupatos, quas in Charran fecerant: quod postremum membrum non Abrahamum, qui sterile conjugium habebat, sed Lothum, & Abrahæ atq; Lothi servos respicit.

Questio VI. de rebus gestis Abrahæ in terra Chanaan.

LVII.

Postquam Abrahamus fluvium Euphratem Dei ductu transiit, proximum est videre, quid in terra Chanaan egerit. Primum autem itineris longitudo declaratur, cum Moses ait, quod terram, usq; ad locum Sichem, transierit, & usq; ad planiciem seu quercum More. Sichem locus ex historia Iosue cap. 17. 7. 20. 8. 24. 1. Iudic. 9. & alijs scripturis notissimus est, non procul à Bethel, Hai & Hierusalem in confinio duorum collium Hebal & Garizim. Vocem autem Aelon quidam de monte, alij de planicie, pleriq; & planissimè de loco quercubus seu ilicibus consito, (sicut cap. 13. 18. Abraham habitavit in Aelone iliceto Mamre, & Aelon seu ilicetum Thabor 1. Sam. 10. v. 3.) nominatur. Moreh verò à Sarah descendit & alioquin doctorem notat, Ioël 2. Pf: 9. 84. vnde D. Lutherus existimat, vocabulum loco inditum ab aliquo insigni doctore, qui populum isthic de vero Deo cultu informare solitus fuerit.

Alterum quod de peregrinatione Abrahami commemoratur

ratur est, quod hostibus undiq; Cananæis idololatriæ & impuriæ
cinctus varijsq; periculis expositus fuit. Hoc enim sibi voluit
verba Moſis: & Cananæus adhuc habitavit in regione: quin &
illud, quod Ebr. ii. exprimitur: & hospes fuit in terra promissa,
ut aliena; idq; fide; idem affirmat Stephanus Act. 7. unde colligi-
tur Abrahamum non ideo ex Vr in Canaan evocari, quod lo-
cus hic illo sit purior & sanctior, sed ut Abraham hic quoq; palæ-
stram habeat, in qua fides eius & constantia exerceatur: Alio-
quin, juxta papicolarum opinionem rectius in eremum aut mo-
nasterium à consortio hominum segregatus & inclusus fuisset.

Quæstio VII. de periodo annorum CCCCXXX. Gal. 3.

LIX.

Dominus autē, quod tertiū sequitur, illi apparet promissio-
nem in Chaldaea editam repetens & confirmans, & sigillatim
Semini Abrahæ terram promittens. Quæ promissio vel eam ob
causam diligenter notanda est, ut initium CCCCXXX. anno-
rum, quos inter promissionem Abrahæ factam interq; legem
datam interceſſiſſe Paulus Gal. 3. testatur, cum ait: Testamentū
confirmatum à Deo in Christum, lex, quæ post annos quadrin-
gentos triginta est lata, non infringit,

LX.

Quod enim horum annorum terminus in egressu populi ex
Aegypto & data in monte Sinai lege constituendus sit, citra o-
mnem dubitationem è clarissimis Pauli verbis jam recitatis col-
ligitur.

LXI.

Anni Quod autem initium eorundem non aliunde quàm à trans-
ccccxxx itu Euphratis & inchoata ab Abrahamo inhabitatione terræ
ad Gal. 3. Chanaan duci debeat, ex hisce colligitur. Ab hoc enim initio
unde in- anni rerum ab Abrahamo gestarum deinceps numerantur, ut-
choandi. pote Gen. 16. 3. anno decimo habitationis Abrahæ in terra Chæ-
naan ancillam Agarem ducit; adhæc cum Paulus expresse dicat
legem CCCCXXX. annis editam esse, post promulgatam
promissionem, & verò promissio Abrahæ hoc ipso anno, quo
Abraham vocatur, sit tradita, liquet, inde faciendum esse
supputationis initium: quin etiam septuaginta interpretes Ex. 3.
11. 40. idipsum confirmant: *Habitatio, inquit, filiorum*
Israël,

Israël, qua habitant ipsi & patres eorum in terra Aegypti & in terra Chanaan ipsi & patres eorum, quadringenti triginta anni. Huc denique accedunt testimonia Eusebij in præparat: *Augustin: lib. 16. cap. 16.* lib. 9. cap. 4. Epiphani: in ancyr: Nicephori, Berosi & aliorum, qui eodem pacto hos annos annumerant & in anno 75. ætatis Abrahami initium constituunt.

Questio VIII. de altaribus ab Abrahamo extructis.

LXII.

Quartum in hoc itinerario Abrahami præcipuum est, quomodo nimirum ille assidui & constantis Ecclesiæ doctoris officium fecerit. Eo enim sine primum apud Sichernam, deinde vero inter oppida, Bethel & Hai, aram extruit, ut nimirum apud eam concionetur, sacrificet, preces & supplicationes faciat, & vaticinium de venturo Messia populo interpreterur.

LXIII.

Aras autem non privata ἱεροδοθησκεία, ut altaria, sacella, Ara ab monasteria monachi, nec opinione operis meritorij, sed arcano Abrahami Dei instinctu, juxta morem patriarcharum ante & post diluuium extructis edificat. *mo extructis etc.*

LXIV.

Ac tamen si populo Israëlítico postea interdictum fuit, ut An Abrahaplura tabernacula & templa sacris destinata haberent Ex: 20. hæ liceat Deut: 12, ante legem tamen latam, & possessionem terræ Chanaan traditam, peregrinationis necessitas postulavit, ut patriarcharum diversis in locis alias subinde aras excitarent. *plures aras extruere.*

LXV.

Nec in honorem S. Adami, Sethi, Enochi, Noë aut alterius cuiuspiam, ut papicolæ solent, sed in solius Dei gloriam, qui ipsi apparuerat & promissionem ediderat, hæc aras Abrahamus excitat. *Abraham non edificat aram alicui sancto etc.*

LXVI.

Ac quod Abrahamus locis alijs atque alijs aras extruit, id ipsum contra papisticam superstitionem argumentum est, non enim Abrahamus habuit locum unum reliquis sanctiorem, sed certo statuit, Deum quovis loco quovis loco coli & invocari velle Ioan. 4. 1. Tim. 2. *Abraham credit Deum quovis loco colendum esse.*

Contra patriarchæ proinde mentem & institutum est, quod
Israëliticus postea populus ea loca, in quibus Abrahamus & reli-
qui patres docuerunt, singulari & superstitionis ac idololatriæ
pleno cultu venerati sunt Os: 4. 13, Ioan, 4. 20. qua insania Si-
chemitæ imprimis notantur Syrac: 50. 28. apud Iosephum lib. II.
antiquit: cap. ult.

*Quaestio VIII. de exilio Abrahæ in Aegypto
& rebus ibi gestis.*

*Pane in-
figuntur
mundo ob
contemptu
Evangelij.*

Quod Christus ait Matth. 16, 24. Si quis vult me sequi, ab-
neget seipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me, id Abra-
ham & omnes sancti experiuntur. Patria, amicis, parente, domo
paterna orbatus est, in terra Chanaan ob tyrannorum sævitiam
nullam stabilem fixamq; sedem invenit, iam deniq; fames illum
regione profus expellit.

Quod igitur fames oboritur in terra Chanaan, cum Abra-
hamus diversis in locis veram Dei notitiam docere & Ecclesias
plantare cepisset, redarguit Pontificiorum cavillum, quo so-
lent Evangelicæ doctrinæ imputare, quod ab ejus exortu sedi-
tiones, bella, annonæ difficultates & alia mille mala Germani-
am inundarunt. Scire enim debebant, Christum non mittere
pacem sed gladium Matth. 10, & pœnas non ob Evangelij sin-
ceram propagationem, sed ob ejus vel epicuræum contemptu vel
tyrannicam persecutionem hominibus ingratis divinitus infligi.
Nam & Elia concionate oritur annonæ caritas, non autem pro-
phetæ sed impij regis & Baaliticæ cohortis culpa, 1. Reg, 17. 18.
19, capitibus.

*Vetus
mendaciu,
quo cala-
mitates
publica
veritati
imputan-
tur.*

Vetus hoc est diaboli commentu, qui hoc ipso sinceram doctrinam
jam olim inter paganos execrabilem reddere conatus est. Atque
illud quidem Arnobius, qui à Christo nato circa annum CCC.
vixit, libris octo ad versus gentes repressit, Paulus etiam Orosi-
us presbyter Hispanus, qui Augustini & Hieronymi ἀνύχρονος
creditur, libris septem, Augustinus, Tertullianus & alij passim.

Quæritur autem an licuerit Abrahamo absq; speciali man-
dato,

dato è terra Chanaan, in quam divinitus, tanquam doctor & episcopus vocatus & constitutus erat, in Aegyptum rei familia-
ris gratiâ commigrare? Quidni, cum nemini in terra Chanaan
obligatus, à nemine stipendio conductus fuerit? Et quam illi-
benter illum Chananej pleriq; susceperint & tulerint crebrę mi-
grationes arguunt. Ac tamen si mandatum Dei non extat, licuit
tamen illi in re externa, quæ cultum & religionem non attinet,
libertate arbitrij humani uti. Neq; enim in Aegyptum abit habi-
tandi sed peregrinandi causa.

Anlicea
Abrahamo
in Aegyptum
migrare.

LXXII.

Nec malè ratiocinatur Chrysoſtomus, Dominum ita di-
ſpenſaſſe, ut Abraham non ſolum Palæſtinam incolentibus eſſet
doctor, ſed & ijs, qui in Aegypto erant.

LXXIII.

Quod Abrahamus, cum propè Aegyptum veniſſent, col-
laudat vxoris ſuæ pulcritudinem, ipſa autcultante, & novi, in-
quit, quod pulcra ſis mulier, imprudentiæ eſt, licet amorem
conjugalem ſyncerè exprimat. Pulcra verò erat quamvis annos
LXIV. nata, tum ob naturæ & virium ejus temporis
robur, tum etiam ob temperantiam laborumq; exercitationem,
maximè quod pariendi dolores non fuerat experta.

LXXIV.

Quod de Aegyptijs ſuſpicatur adulteriij & homicidij crimen, *Suſpicio*
non contra Chriſtianam facit Charitatem. Charitatis enim eſt de *Abrahamo*
bonis nihil mali ſuſpicari 1. Cor. 13. 5. prudentiæ verò, ab improbis
ſibi circumſpectè cavere. Matth. 10. 16. Luc 10. 3.

LXXV.

Quod Saram inſtruit, ut dicat, ſe Abrahami ſororem eſſe, *Iudeorū*
cum eſſet vxor, Iudæi in eo tantum, in eſſe crimen tradunt, ut *figmen-*
culpam poſteri patriarchæ CCC. annorum exilio in Aegy-
ptum de la-
pto luere coacti ſint. Sed figmentum hoc diviniæ juſtitiae adver-
ſatur, quæ filium inſontem non punit ob impij patris delictum
Ezech. 18.

LXXVI.

Illud interim non negligendum, quod Abraham ait. Aegy-
ptios ſe interfecturos & Saram rapturos: ex eo enim patet Aegy-
ptiorum præpoſtera & hypocritica adulteriij deteſtatio. Sic enim
ſibi perſuadebant, ſe adulterium non perpetrare, ſi maritum pri-
us jugulaſſent, quam conjugem alterius raperent.

LXXVII.

*Patres A-
brahamū
excusant.*

Augustinus lib. XXI, contra Faustum Manich: cap. 33. & aliquot sequentibus Abrahamum ab omni culpa profus absolvit. Indicavit, inquit, Sororem, non negavit vxorem. Tacuit aliquid veri, non dixit aliquid falsi. Libro 16. de Civit: D. cap. 19. Vxorem tacuit, non negavit, conjugis tuendam pudicitiam committens Deo, & humanas insidias cavens ut homo. Chrysostomus etiam in collaudanda Abrahami prudentia multus est homil. 32. & Hieronymus rationem consilij istius Abrahamo à regia suppeditatum fuisse consuetudine existimat, quod sciverit, reges non statim ad concubitū pertrahere mulieres, sed euoluto prius anni circulo: sicut de Esthèra ipsius in historia capite 2. scriptum est, quod sex mensibus oleo prius myrtino unctæ, & alijs sex mensibus quibusdam pigmentis & aromatibus excubiæ fuerint. Abrahamus itaq; secundum Hieronymum statuit Deum intra id temporis vxorem mirabiliter liberaturum, se verò benevolentia Aegyptiorum absque culpa interim usurum. Addunt alij, Abrahamum utpote prophetam Gen. 20. 7. eventum jam tum prævidisse.

LXXVIII.

Atque hinc alij etiam existimant, fidei Abrahami hoc factū esse adscribendum, quasi certò sibi pollicitus sit, Deum pudicitiam Saræ illibatam conservaturū & raptum vxoris in Pharaone vindicaturum. Sed non sunt facienda mala, ut eveniant bona, neq; Deus tentari debet.

LXXIX.

*Abrahamus ne-
gando
vxorem
peccatum
committit*

Etsi proinde certum est Abrahamum fidem non penitus abiēcisse, nec tam graviter peccasse negando vxorem, ut Petrus negando Salvatorem, juxta Augustinum, nec etiam idcirco infamem nundinatorem appellandum esse, qui avaritiæ ac ventris causa duobus regibus, Pharaoni & Abimelecho Gen. 20. vxorē pulcrā prostituerit, ut olim Faustus Manichæus insanivit: A peccato tamen illum excusari hæ rationes non sinunt. Primū enim plus humanæ tribuit sapientiæ, quam divinæ protectioni tam lucu enter promissæ, cum Deus diceret, benedicam benedicentibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi. Deinde frivolum est, quod Augustinus opinatur, illum fatendo Saram sororem, non negasse vxorem. Hoc enim interrogabatur, ut si dixisset

dixisset vxorem, negari sororem, si sororem, negari vxorem planum esset. Adhuc quod Saram quoque in huius mendacii societatem pertrahit, & quod vitæ potiores curam, quam fidei conjugalis & Sacramenti habet, quod vxoris pudicitiam tanto periculo exponit, quod regem fallere audet, quod denique non animadvertit diu celari rem non posse inter tot domesticos, quos ipse & Lothus habebat, quin ad Pharaonem dimanaret, & gravioris periculi causa esset, hæc, inquam, & similia Abrahamum absolvi non patiuntur, quin humana imbecillitate lapsum esse statuamus.

LXXX.

Quamobrem quod Manasses sua in prece dicit, Abrahamum non indignisse pœnitentiâ, de sceleribus contra conscientiam, non de lapsibus intelligi debet Ps: 32. Deus autem stultissimum Abrahami consilium ita moderatur, ut castitas Saræ non absque miraculo integra custodiatur, & Abrahamus beneficijs Aegyptiorum perfruatur.

LXXXI.

Si quæris, quo jure Pharaonem ejusque familia aulica puniatur, cum ab Abrahamo decepti sint, & ex ignorantia Saram raperint, quam liberam esse putabant, expedita est responsio. Pharaoni enim eiusque parasitis decretum fuit, mulierem istam ob formæ præstantiam rapere, sive vxor esset sive libera, id quod Abrahamus experientia doctus de gentium illarum consuetudine supra affirmavit. Nisi enim hoc firmum fixum habuissent, non ilico compta foemina formam eius coram rege deprecassent, sed de conditione illius, soluta ne, an Sacramento conjugij astricta esset, prius percontati fuissent.

LXXXII.

Ac præterea vagæ libidines & inordinata concupiscentia per se peccatum est divina animadversione dignum, eoque magis, quod Pharaon impius erat, & à vera religione alienus, ut injuria affectum dicere nequaquam possimus.

LXXXIII.

In primis autem juxta Theodoretum quæst: Si dispensator omnium Pharaonem obtrinxit morbo, ut libidinem eius frangeret, ne venator habens intra retia prædam, capta frui posset. Fuit enim hæc plaga pudicitie Saræ custodia & impendentis mali quasi alexipharmacum. Atque hoc ipsum David Ps: 105. 14. celebrat: Non permisit hominem nocere eis, & corripuit pro eis reges.

De.

De Capite XII I. Geneseos.

LXXXIV.

Capite decimo tertio tria recitantur, principio divitiæ Abrahami & Lothi, deinde eorundem separatio, & deniq; promissionis ad Abrahamum repetitio.

LXXXV.

*Abraham
ex Aegyp-
to reversus
religionē
in primis
curat.*

Quod Abraham ex Aegypto in terram Chanaan ad australem plagam ascendere dicitur, non quidem respectu Aegypti, cui terra Chanaan septentrionalis est, sed ratione ipsius Chanaanæ regionis dictum est, quod austrina eius in parte tabernaculum fixerit. Hinc verò ulterius progressus redijt ad locum, ubi antea fixerat tentorium inter Bethel & Hai: atq; ibi quidem invocavit in nomine Domini, id est, familiam suam & alios è Chanaanæis confluentes de vero Deo instituit: Prima illi cura est de Regno Dei Matth. 6.

LXXXVI.

Divitiæ verò Abrahami & Lothi contra hypocriticam monachorum & voluntariam Anabaptistarum paupertatem firmissimum argumentum suppeditant, licere homini Christiano facultates acquirere & possidere, modò justè id fiat. Nam Domini benedictio divites facit. prov: 10. Pf: 112.

LXXXVII.

Cum auri & argenti sit mentio, de cuso id meritò intelligitur: Vnde patet, quam antiquus sit pecuniæ usus, ut etiam infra Gen: 23. 13. apparet, contra Franciscanorum hypocrisin, qui ne attingere quidem pecuniam voluerunt.

LXXXVIII.

*Divitiæ nō
impediunt
pietatem.*

Quod autem Christus Luc. 6. 24. ait: Væ vobis divitibus, divites intelligit, qui opes aut malè acquisiverunt, aut perperam administrant, fideq; in Deum & charitate in proximum carent: ejusmodi verò impios divites salvari, nisi poenitentiam agant, impossibile est Matth. 19. 23.

Questio IX. de discidio Abraham &

Lothi.

LXXXIX.

Tres causas adducit Moses, propter quas Lothus ab Abrahamo

Abrahamo discessit : principio enim angustia loci , q̄ n̄ exulibus concessus erat, armenta & pecora ipsorum non capiebat, deinde Chananæi & Pheresæi terræ Domini non patiebantur illos locū ampliorem occupare : deniq; verò rixæ inter domesticos exortæ sunt de pascuis, ut innuit Moles.

XC.

Ne vero ad ipsos quoq; dominos à servis lites propagarentur, (hic enim servorum, quæstorum & curatorum mos est, ut contentiones inter dominos, quâ possunt, accendant) Abraham suo jure mavult cedere. Etsi proinde ipsi terra Chanaan promissa erat, cuius privilegij prærogativa imperare secessionem Lotho potuisset, liberum tamen relinquit illi, quo se vertere velit, seq; ipsum ad migrationem ultro offert, si tu, inquit, ad sinistram te verteris, ego dextram versus concedam, si dextra tibi placuerit, ego ad sinistram insistam. Quæ ἐπιείκεια & humanitas tribuens nepoti, & juniori, & quem ipse hæctenus aluerat, optionem, indicio est quàm ardens in patriarcha fuerit fides, quàm flagrans fraterna dilectio.

XC I.

Ac cùm sanctissimum hoc par amicorum & sanguine junctorum de communium agrorum & pascuorum usufructu diutius consentire nequeant, promptum hinc est videre, quàm inanis sit eorum labor, qui bonorum communionem introducere conantur.

*Memento
Et tuum
amicis etiam
sum-
mis vixant
di causa.*

XC II.

Interim & illud colligimus, amicitiam non locorum sed animorum conjunctione contineri, & inter absentes sæpe firmiorem, quam inter præsentem concordiam conservari.

XC III.

Quin & hoc, quod vnitas Ecclesiæ non ad locum aliquem sedemq; pontificis maximi sit alligata, quemadmodum Iudæi clamitant, templum Domini, templum Domini, & Romanenses vnitatem Ecclesiæ in eo figunt, quod ipsi eorumq; jurati asseclæ vnum Papam, vnam cathedram Petri exosculantur. Nam Lothus licet à contutu fratris eoq; loco, ubi Abraham templum excitaverat, secedat, ab Ecclesiæ tamen communionem minimè separatur: neq; Abrahamus, ut Papa, jus dicit Lotho, sed liberam optionem relinquit.

D

Lothus

XCIV.

*Lothus in
Abrahamum
vide
tur iniqui
or.*

Lothus sanè ad rem attentior fuisse videtur, quàm par erat. Abrahami enim oratio, cum ait, ne, quæso, sit inter me & te contentio, innuit, Lothum cum patrueli propter meum & tuum jurgatum esse, quod parum decebat illum, qui tot beneficijs ab Abrahamo affectus erat. Et ex eo quoq; non obscura πλεονεξία suspicio elucet, quod fertilissimam terræ partem, licet pessimis hominibus habitam eligit, atq; ita se suosq; lucri causa in presentissimum discrimen coniecit, ut apparebit cap. 14. 19. Sed hoc exemplum ideo proponitur, ut avaritiam execrari tanquam radicem omnium malorum 1. Tim. 6. & consortium improborum, quantum fieri potest, fugere discamus, 1. Cor. 15. Syr. 13.

XC V.

*Provin-
cie Sodo-
miticæ præ-
stantia.*

Terram, in qua sita fuit Sodomæ & Gomorrhæ, cæteraq; oppida, quæ nomen loco fecerunt, ut Pentapolis vocaretur, Moses variè commendat. Principio appellatur Ciccar, id est, orbicularis & in circulum conclusa provincia, deinde Iordane amænissimo fecundissimoq; fluvio media secatur, tertio tota est irrigua, quartò cum horto Dei & paradiso confertur, deniq; cum Aegypto, præsertim ea sui parte, qua civitas Zoghar, vel Seghor sita erat, quam Lothus ab interitu suis precibus conservavit Gen. 19. 30. eiq; nomen fecit, ut deinceps Mizghar vel Zoghar diceretur, quæ antiquitus Bela fuit Gen. 14. 2.

*Seghor
vel Zog-
har Bela.*

XC VI.

In tam fertili solo, tamq; amæno hospitio homines improbi habitant, ut testatur Moses hic & infra cap. 18. 19. Ezechiel. 16. è quo colligimus, non aspiciendam esse huius vitæ felicitatem, si de fide, pietate æternaq; hominum salute & ad salutem electione judicare velimus: cum sceleratissimi quiq; sæpe sint fortunatissimi Pl. 37. 73. 144. Ier. 12. Luc. 12. 16. Act. 28.

XC VII.

Facile autem æstimare est animo non degeneri, quantum vulnus hoc discidio Abrahamus acceperit. Dominus autem, ut mœstum erigeret, tertio jam illi apparet & familiariter coram colloquitur: Attolle, inquit, oculos tuos, & circumspice à loco, in quo versaris, ad septentrionem, austrum, ortum & occasum: Quia omnem terram, quam tu conspicias, tibi seminiq; tuo dabo.

Idco

Ideo enim Loth ab Abramo segragari oportuit, ut constaret promissionem terræ Chanaan ad Abrahamæ genus pertinere.

XCVIII.

Neq; terræ solummodo sed etiam generis amplificationē denuo Dominus pollicetur, quod Abrahami posteros tam velit reddere multitudine innumerabiles, quam est arena ad litus maris.

XCIX.

Abraham verò hac accepta promissionis *עברתו* in quercerum Mambre, quod à viro quopiam nobili eius terræ sic appellatum, prope Hebronem concessit, aramq; Domino ex traxit.

C.

Atq; hætenus historia peregrinationis Abrahami. *Augusti- Allegoria*
nus in dialogo ad Orosium quæst: 62. vocationem ejus ex Vr peregrina-
Chaldæorum ait typum fuisse Christi de cælo ad nos in terram *tionum*
venientis & carnem nostram assumentis. *Abrahami*

CI.

Sermone vero 51. de tempore ostendit, quo postea nos Abrahamum imitari possimus, si nimirum veterem Adamum & concupiscentias carnis deponamus, & relictis terrenis cœlestia quæramus. Quin etiam tempore persecutionis exemplo Abrahamæ patriam & cognatos nobis relinquendos esse statuamus, & deniq; ut Abraham vocante Domino sponte deserit patriam, ita nos etiam libenter ex hac vita, cum Domino visum est, emigrare decet, ut hinc ratiocinatur Origenes in Iohan: tom, 21.

CII.

Quod autem Abrahamus & Lothus divitijs Aegyptionum redeunt, id non caruit typo egressionis populi Israëliti, quibus Dominus thesauros Aegyptiorum tradidit.

F I N I S.

AB

52

9
549

ULB Halle 3
003 140 237

sb.

Wort

ATIO BIBLICA XI.
HISTORIA

CAPITE XII. ET XIII
S COMPRÆHENSÆ,
privatam συζήτησιν προ
posita

NE GESNERO S. S.
DOCTORE ET IN ACADEMIA
: Professore die 6. Maij
no Christi 1598.

Respondente
RIO HAGIO Oberno
ettano Franco.

TEBERGÆ,
C. Georgij Mulleri,
o clo lo xcviii,